

Mišljenja odgojitelja o sustavu ranog i predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj

Grabar, Jana

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:484349>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

JANA GRABAR

ZAVRŠNI RAD

**MIŠLJENJA ODGOJITELJA O SUSTAVU RANOG I PREDŠKOLSKOG
ODGOJA U REPUBLICI HRVATSKOJ**

Čakovec, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Čakovec

ZAVRŠNI RAD

Ime i prezime pristupnika: Jana Grabar

TEMA ZAVRŠNOG RADA: Mišljenja odgojitelja o
sustavu ranog i predškolskog odgoja u Republici
Hrvatskoj

MENTOR: Doc. dr. sc. Adrijana Višnjić-Jevtić

Čakovec, 2021.

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. PROFESIONALNE ODGOVORNOSTI ODGOJITELJA	3
2.1. Profesija.....	3
2.2. Profesionalni razvoj odgojitelja i profesionalne kompetencije	5
2.3. Uloga strukovnog udruživanja	8
3. USTROJSTVO RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA	9
1.3. Legislativa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	9
2.3. Organizacija ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja	12
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	15
1.4. Sudionici i postupak istraživanja.....	15
2.4. Intervju	16
5. ZAKLJUČAK.....	19
6. LITERATURA	20

SAŽETAK

Tema ovog završnog rada je mišljenje odgojitelja o sustavu ranog i predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj. Odgojiteljska profesija se s godinama unaprijedila odnosno počela se više cijeniti te su odgojitelji postali stručnjaci. U današnje vrijeme puno je inicijativa kojima je cilj unaprijeđenje same profesije, ali i odgojno obrazovnog rada. Činjenica je da je rani i predškolski odgoj i obrazovanje kao profesija zakinuta u nekim segmentima. Još uvijek je odgojno obrazovni rad podcijenjen, a samim time i odgojitelji koji se još i dan danas smatraju samo osobama koje čuvaju djecu, a ne stručnjaci koji provode odgojno obrazovni rad te time utječu na razvoj svih kompetencija kod djece. Kao što odgojitelji razvijaju kompetencije kod djece tako je bitno da cjeloživotno razvijaju vlastite kompetencije kako bi bili kompetentni provoditi odgojno obrazovni rad. U Hrvatskoj točnije u Međimurskoj županiji trenutno je nestašica odgojitelja pa su se u odgojno obrazovnim ustanovama počele zapošljivati nekompetentne osobe.

Ključne riječi: profesija, kompetencije odgojitelja, profesionalni razvoj, dokumenti i zakonski akti, ustrojstvo ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

SUMMARY

The topic of this final paper is the opinion of educators on the system of early and preschool education in the Republic of Croatia. The educational profession has improved over the years, that is, it has begun to be valued more and educators have become experts. Nowadays, there are many initiatives aimed at improving the profession itself but also educational work. The fact is that early and preschool education as a profession is lacking in some segments. Educational work is still underestimated and thus educators who are still considered only caregivers, and not professionals who conduct educational work and thus affect the development of all competencies in children. Just as educators develop competencies in children, it is important that they develop their own competencies throughout their lives in order to be competent to carry out educational work. In Croatia more precisely in Međimurje County, there is currently a shortage of educators, so incompetent persons have started to be employed in educational institutions.

Keywords: profession, competencies of children and educators, professional development, level of education of educators

1. UVOD

U začecima odgojno obrazovnih institucija za djecu rane i predškolske dobi odgojitelji su bili osobe koje su se skrbile o djecu. Danas je odgojitelj profesionalac koji doprinosi cjelokupnom odgoju djeteta. Da bi odgojitelj stekao svoje zvanje potrebna mu je određena razina znanja koja je definirana Državnim pedagoškim standardom iz 2008. godine koji opisuje odgojitelja djece rane i predškolske dobi kao obrazovnog stručnjaka koji:

- Predvodi odgojno-obrazovni rad s djecom predškolske dobi
- Provodi odgojno-obrazovni proces u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini
- Planira, programira i vrednuje odgojno-obrazovni rad
- Prikuplja, izrađuje i održava sredstva za rad s djecom
- Radi na zadovoljavanju svakidašnjih potreba djece i njihovih razvojnih zadataka
- Potiče razvoj svakog djeteta prema njegovim sposobnostima
- Vodi dokumentaciju o djeci i radu
- Suraduje s roditeljima, stručnjacima i stručnim timom u dječjem vrtiću, kao i s ostalim sudionicima u odgoju i obrazovanju predškolske dobi

Odgojitelj je isto tako i osoba koja izrađuje didaktičke materijale, rekonstruira sobu dnevnog boravka prema interesima djece, izrađuje razvojne mape djece, provodi roditeljske sastanke kao i individualne razgovore s roditeljima.

Isto tako, odgojitelj mora biti osoba koja ima teorijska znanja o razvoju djece kako bi znao što u kojem trenutku djetetu treba, također treba znati prepoznati zdravstveno stanje djece tj. treba imati specifična znanja iz područja medicine, razvojne psihologije, pedagogije, glazbene kulture kako bi svakodnevno kod djece znao podržavati razvoj sluha i ritma, znanja iz kineziologije kako bi kod djece razvijao naviku vježbanja itd.

Najvažniji kriterij bavljenja ovim zanimanjem jest motivacija, kreativnost i profesionalizam koji sa sobom nosi cjeloživotno učenje.

U odgojiteljskoj profesiji isto je tako vrlo važno da se odgojitelj kao profesionalac oslanja na svoje teorijsko znanje i rezultate istraživanja o učenju i razvoju, dok istovremeno proširuje svoja znanja na temelju iskustva kroz:

- Unaprijeđenje kvalitete vlastitog rada s djecom i zagovara prava svakog djeteta na kvalitetan odgoj i obrazovanje
- Pristup profesionalnom razvoju u širem okviru interaktivne pedagogije koja je usmjerena na dijete
- Promoviranje inovacija u odgoju i obrazovanju
- Samorefleksiju i kritičko promišljanje vlastite prakse
- Posvećenost promicanju uvažavanja različitosti u otvorenom i demokratskom društvu
- Uključivanje u dijalog o kvalitetnoj pedagoškoj praksi s nadležnim institucijama, stručnjacima, roditeljima, akademskom zajednicom, nevladinim organizacijama, međunarodnim institucijama i na javnim forumima i konferencijama (Tankersley, Brajković, Handžar, Rimikiene, Sabaliauskiene, Trikić, Vonta, 2012).

Odgojitelj je također osoba koja zadovoljava svakidašnje potrebe djece i njihovih razvojnih zadaća, svakodnevno priprema didaktičke materijale i poticaje prema interesima djece te ih prilagođava individualno svakom djetetu. Ključno je da odgojitelj voli svoj posao i ima dovoljno teorijskog znanja, mašte i kreativnosti koja mu je svakodnevno potrebna u radu s djecom rane i predškolske dobi.

2. PROFESIONALNE ODGOVORNOSTI ODGOJITELJA

2.1. Profesija

Rani i predškolski odgoj još je uvijek nedovoljno percipiran javnosti po svojoj odgojno- obrazovnoj funkciji. Odgojitelji su još uvijek „tete čuvalice“ kojima se dovode djeca na čuvanje.

Odgojitelji su stručno osposobljenje osobe koje provode odgojno obrazovni proces u svojoj odgojno- obrazovnoj ustanovi (Državni pedagoški standard, 2008, str. 18)

Što je to zapravo profesija? Postoji više definicija profesije, ali profesija se može definirati u odnosu na obilježja profesija iz područja npr. medicine i prava. *Tako dolazimo do definicije da profesija definira visok status i pozitivnu percepciju javnosti (Fatović, 2011, str. 624).* Visok status profesija stječe studiranjem, provjerom kompetencija tijekom stažiranja, profesionalnim razvojem, stručnim usavršavanjem tj. cjeloživotnim učenjem i autonomijom. Autonomija je također vrlo važan element profesije, kako navodi Fatović (2011) autonomija je utemeljena na znanju i moralnom integritetu članova profesije. Kod autonomije važno je spomenuti i etički kodeks koji određuje profesionalnu praksu i definira profesionalne vrijednosti. Najvažnije je istaknuti da je za pripadnike profesije vrlo važno svoju ekspertnost graditi kroz čitav život odnosno provoditi tzv. cjeloživotno učenje te tako zadovoljiti kriterije profesionalizma. Uzimajući u obzir definiciju profesije i samog profesionalizma možemo zaključiti da odgojiteljsko zvanje još uvijek nema ključne elemente koje neko zanimanje čini profesijom. Odgojitelji još uvijek nemaju definiranu jasnu bazu znanja pa su zbog toga podložni stalnom uplitanju nestručnjaka u profesiju, a s time i njihova autonomija postaje upitna. Zapitamo li se zašto je to tako dolazimo do jasnog objašnjenja da je rani i predškolski odgoj tek 1970- ih godina postao dijelom sustava odgoja i obrazovanja, a prije toga bio je u nadležnosti sustava zdravstvene i socijalne skrbi (Petrović Sočo, 2014). Samim time primarna zadaća ustanova rane i predškolske dobi bila je skrb o djecu prema potrebama roditelja kojima je trebalo izlaziti u susret fleksibilnim radnim vremenom. Zbog toga se vrtići i dan danas promatraju kao servisi za roditelje, a ne kao ustanove koje provode odgojno- obrazovni rad s djecom

predškolske dobi. Još jedan razlog zbog čega se odgojiteljskoj struci umanjuje važnost jest sama činjenica da rani i predškolski odgoj ne pripada obaveznom dijelu sustava odgoja i obrazovanja, osim predškole, koja je uvedena u obavezni dio sustava odgoja i obrazovanja od 2014. godine. Osnivači ustanova još uvijek odbijaju vrjednovati diplomski studij odgojiteljima te im se često kaže da za tim nema potrebe. To je još jedan od razloga koliko je odgojiteljska struka još uvijek zanemarena u sustavu odgoja i obrazovanja, ali i u široj javnosti.

Odgojiteljska profesija itekako je bitna, kako bi odgojitelji bili kompetentni, osim što završe trogodišnji studij moraju raditi na svom profesionalnom razvoju kroz stručna usavršavanja. Nedostatak odgojitelja posljedica je neusklađenosti teorije i prakse, nedovoljan broj kvalitetnih vježbaonica, nedefiniran status odgojitelja, ali i visina plaće jednog profesionalca. Završetkom trogodišnjeg studija Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, ne prestaje stručno usavršavanje odgojitelja. Kako bi odgojitelj svakodnevno unaprijeđivao svoju kvalitetnu praksu i proširivao svoja teoretska znanja potrebno je ulagati u svoj profesionalni razvoj. Učimo od rođenja dakle naše učenje traje kroz cijeli život tzv. cjeloživotno učenje. Odgojitelj ima zadaću poučavati, pokazivati, objašnjavati, savjetovati, usmjeravati, poticati te navikavati djecu na ispravne postupke. Isto tako djeca promatraju, oponašaju i poistovjećuju se sa svojim odgojiteljima zato odgojitelj treba biti primjer djeci svojim postupcima.

2.2. Profesionalni razvoj odgojitelja i profesionalne kompetencije

Profesionalni razvoj odgojitelja ovisi o slici samih odgojitelja o sebi, vlastitoj profesiji odnosno vlastitim ciljevima, učinkovitosti, motivaciji, te stupnju zadovoljstva i plana razvoja vlastite karijere (Domović 2011, str. 26). Jedno od načela Nacionalnog kurikulumu (MZOS, 2014) je otvorenost profesionalaca- praktičara za kontinuirano učenje. Odgojitelji svoj profesionalni razvoj mogu unaprijediti cjeloživotnim učenjem te stručnim usavršavanjem koja su obavezna, a u oblike stručnog usavršavanja spadaju mentoriranje, zajednice učenja, akcijska istraživanja, predavanja, radionice, kaskadno usavršavanje te čitanje stručne literature. Kod profesionalnog razvoja odgojitelja postavlja se pitanje što je zapravo cjeloživotno učenje. Cjeloživotno učenje je zapravo trajni proces koji počinje rođenjem, ne završava diplomom već postaje neophodno kroz cijeli život. Danas možemo govoriti o formalnom i neformalnom učenju, odnosno formalno institucijsko obrazovanje, koje je neophodno kako bi osoba postala odgojitelj, odvija se po zadanom planu i programu, a ishod učenja je diploma. Neformalno učenje jest ono samostalno u grupama ili organizacijama za koje se ne dobiva diploma ili certifikat, a usmjereno je na razvoj nekih kompetencija (Fatović, 2011).

Kada spominjemo kompetencije važno je napomenuti da je Europska komisija razvila dokument koji predstavlja opći okvir kompetencija potrebnih svim profesionalcima u odgoju i obrazovanju: Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications (EU Commission, 2005). Taj dokument definira tri skupine kompetencija, a to su:

- Kompetencije za rad s ljudima
- Kompetencije za rad s informacijama, tehnologijom i znanjem
- Kompetencije za rad u zajednici i za zajednicu

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (MZOS, 2014) navodi sljedeće ključne kompetencije:

- Komunikacija na materinskom jeziku
- Komunikacija na stranim jezicima
- Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim znanostima i tehnologiji
- Digitalna kompetencija
- Učiti kako učiti
- Socijalna i građanska kompetencija
- Inicijativnost i poduzetnost
- Kulturna svijest i izražavanje

Komunikacija na materinskom jeziku odnosi se na usmeno izražavanje misli, osjećaja, potreba. Komunikacija na stranim jezicima omogućuje djetetu da kroz igru i razne aktivnosti spoznaje i druge strane jezike kako bi se djete moglo i međukulturno sporazumijevati. Matematička kompetencija i kompetencija u prirodnim znanostima i tehnologiji daje djetetu mogućnost razvoja matematičke pismenosti kroz razne aktivnosti, prema interesu djece, dok kompetencija u prirodnim znanostima daje djetetu prostor za istraživanje, promatranje, brigu o prirodnom okruženju. Digitalna kompetencija kod djece razvija se upoznavanjem djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom koju dijete može koristiti u raznim igrama i aktivnostima. Kompetencija učiti kako učiti daje djeci sposobnost vlastitog promišljanja i proučavanja te isto tako razvoj metakognicije gdje dijete na temelju samostalnog i vlastitog procesa učenja dolazi do zaključaka. Socijalna i građanska kompetencija daje djeci mogućnost uvida u asertivnu komunikaciju, poštivanje tuđih mišljenja te stvaranja zdravih međuljudskih odnosa i odgovornog ponašanja. Inicijativnost i poduzetnost podrazumijeva inovativnost, kreativnost i samostalnost djece za preuzimanje rizika i samoiniciranje vlastitih aktivnosti. Kulturna svijest i izražavanje omogućuje djeci izražavanje kroz likovne aktivnosti, ples, glazbu i književnost. Djeca mogu spoznati i učiti o različitosti kultura.

Profesionalni razvoj odgojitelja Mendeš (2018) opisuje u tri ciklusa, a to su:

- Inicijalno obrazovanje
- Stažiranje
- Kontinuirano profesionalno usavršavanje

Inicijalno obrazovanje odgojitelja djece rane i predškolske dobi podrazumijeva upis na studij ranog i predškolskog odgoja. Upis na Sveučilištu u Zagrebu započinje razredbenim postupkom i selekcijom. To znači da svki kandidat mora proći testiranje iz glazbene kulture, likovne kulture, tjelesne kulture i hrvatskog jezika. Na tim testiranjima budući student može dobiti maksimalno 100 bodova, ali u bodove dobivene na razredbenom postupku ubrajaju se i bodovi stečenih ocjena kroz srednjoškolsko obrazovanje i bodovi dobiveni na državnoj maturi. Na provjeri sposobnosti odnosno razredbenom postupku budući studenti pokazuju svoj osjećaj za ritam i sluh na glazbenoj kulturi, umijeće crtanja i maštovitosti na likovnoj kulturi, brzinu i spretnost na provjeri tjelesne i zdravstvene kulture te umijeće izražajnog čitanja na provjeri iz hrvatskog jezika.

Danas studij ranog i predškolskog odgoja traje tri godine, a nakon završenog preddiplomskog studija odgojitelj ima mogućnost nastaviti svoje obrazovanje na diplomskom studiju koji traje dvije godine.

Nekada je studij trajao dvije godine, pa kasnije i tri godine sve do akademske godine 2012/13. kada stručni studij prelazi na svučilišni studij i od tada studenti ,bez polaganja razlika ispitima, mogu upisati diplomski studij nakon završenog preddiplomskog studija.

Stażiranje tj. pripravništvo u Republici Hrvatskoj traje godinu dana, a započinje nakon završenog preddiplomskog studija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Cilj samog stažiranja je uvesti pripravnika za samostalni rad u praksi. Nakon godinu dana stažiranja pripravnik polaže stručni ispit koji se sastoji od tri djeca, praktični dio, pismeni i usmeni. Nakon položenog stručnog ispita odgojitelj pripravnik postaje odgojitelj odnosno dobije licencu o položenom stručnom ispitu.

Kontinuirano profesionalno učenje podrazumijeva cjeloživotno učenje koje podrazumijeva usavršavanje stečenih kompetencija u svrhu poboljšanja odgojno obrazovnog rada (Mendeš, 2018).

2.3. Uloga strukovnog udruživanja

Ebbeck i Waniganayake (2003, prema Višnjić- Jevtić, 2012) navode da se odgojitelji susreću sa raznim problemima u javnosti, a neki od njih su: potplaćenost, podcijenjenost, iskorištavanje i imaju tzv. *burnout sindrom* zbog stresnog i psihički stresnog zanimanja. Kako bi se na neki način odgojitelji zaštitili tih problema, ali i kako bi se definirale odgovornosti koje se očekuju od pripadnika profesije, rješenje je strukovno udruživanje.

Strukovnim udruživanjem i pripadnici profesije imaju dužnost ponašati se etički, moralno i odgovorno. Cilj strukovnog udruživanja jest razmjena iskustava, usavršavanje kompetencija odgojitelja, organiziranje raznih stručnih usavršavanja, promicanje kvalitete predškolskih ustanova, donošenje profesionalnog i etičkog kodeksa za odgojitelje. Samo uključivanje u strukovnu udruhu odgojitelja pokazuje samosvijest odgojitelja koji imaju viši cilj odnosno djelovati u unaprijeđenju samog sustava ranog i predškolskog odgoja. S obzirom da se reforme u obrazovanju događaju sve češće, strukovnim udruživanjem odgojitelji mogu predlagati promjene i ostalo. Kako bi odgojitelji kao stručnjaci mogli promišljati o nepravilnostima i iznositi prijedloge promjena, itekako je potrebno cjeloživotno učenje. „Ključna uloga strukovnih udruživanja bila je preuzeti kontrolu nad profesionalnim znanjem, standardima i praksom.“

3. USTROJSTVO RANOG I PREDŠKOLSKOG ODGOJA I OBRAZOVANJA

3.1. Legislativa ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja reguliran je nizom zakona, pravilnika i dokumenata. Od 2014. godine na snazi je Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje na kojem se temelji rad u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Nacionalni kurikulum nije dovršen dokument već se zajednički gradi i sukonstruira prema rezultatima istraživanja odgojne prakse, uz načelo demokratskih vrijednosti kojih se moraju svi pridržavati. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj polazi od postojećih dokumenata, primjera kvalitetne prakse i znanstvenih studija. Ciljevi Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) su osiguravanje dobrobiti za dijete odnosno osiguravanje osobne, emocionalne, tjelesne, obrazovne i socijalne dobrobiti, te cjelovit razvoj, odgoj i učenje djeteta te razvoj kompetencija.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) sastoji se od četiri načela.

- Fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću
- Partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom
- Osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju
- Otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse

Fleksibilnost odgojno-obrazovnog procesa u vrtiću omogućuje poštivanje prava svakog pojedinca u ustanovi te osigurava zadovoljenje specifičnih potreba, osobnih ritmova i individualno različitih strategija učenja djece. Partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom važna je kako bi odgojitelji i roditelji, ali i svi sudionici u odgojno-obrazovnom procesu primjereno i usklađeno odgojno-obrazovno djelovali prema djetetu. Važno je međusobno poštovanje, prihvaćanje, ohrabivanje i podržavanje. Osiguravanje kontinuiteta u odgoju i obrazovanju podrazumijeva suradnju i zajedničko djelovanje svih sudionika koje je usmjereno na dijete i njegovu dobrobit, pri tome vodeći računa o psihofizičkim osobinama, potrebama i mogućnostima djece. Krajnji cilj kvalitetne suradnje jest postizanje kontinuiteta razvoja, odgoja i učenja

djece. Otvorenost za kontinuirano učenje i spremnost na unapređivanje prakse odnosi se na prije spomenuti proces cjeloživotnog učenja. Odgojitelj kao profesionalac treba promišljati o vlastitoj odgojno-obrazovnoj praksi u smjeru razvoja refleksivne prakse. Smisao otvorenosti za kontinuirano učenje zapravo povezuje sve sudionike odgojno-obrazovnog procesa da uče, istražuju i mjenjaju odgojnu i obrazovnu prakse i što je najvažnije da ta iskustva dijele jedni s drugima.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) promovira slijedeće vrijednosti:

- Znanje
- Humanizam i tolerancija
- Identitet
- Odgovornost
- Autonomija
- Kreativnost

Nabrojene vrijednosti trebale bi unaprijeđivati intelektualni, društveni, moralni i motorički razvoj djece.

Državni pedagoški standard (2008) regulira rad ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja propisujući:

- Mjerila za broj djece u odgojnim skupinama
- Ustroj programa s obzirom na trajanje i namjenu
- Mjerila za broj odgojitelja, stručnih suradnika i ostalih zaposlenika u dječjem vrtiću
- Mjerila za financiranje programa dječjih vrtića
- Materijalni i financijski uvjeti rada
- Predškolski odgoj i obrazovanje djece s teškoćama u razvoju i darovite djece
- Predškolski odgoj i obrazovanje djece hrvatskih građana u inozemstvu
- Predškolski odgoj i obrazovanje djece pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina
- Ustroj predškole

Prema Državnom pedagoškom standardu (2008) u odgojno obrazovnu skupinu po redovitom programu može se uključiti određeni broj djece ovisno o njihovoj dobi.

Tablica 1, Prikaz broja djece u odgojno obrazovnim skupinama (Državni pedagoški standard, 2008).

od navršениh 6 do navršениh 12 mj.	najviše 5 djece
od 13 do 18 mj.	najviše 8 djece
od 19 do 24 mj.	najviše 12 djece
u trećoj godini života	najviše 14 djece
u četvrtoj godini života	najviše 18 djece
u petoj godini života	najviše 20 djece
u šestoj godini života	najviše 23 djece
u sedmoj godini života	najviše 25 djece

Državni pedagoški standard i ostali važeći dokumenti za rani i predškolski odgoj i obrazovanje jako su bitni, ali na profesiji je da postavi pitanje da li doista dokumenti prate rad praktičara i u kojoj količini se oni zapravo poštuju.

Obavezni program predškole, za svu djecu godinu dana prije polaska u školu u Republici Hrvatskoj uveden je 2015. godine. Kako bi djeca prije polaska u školu razvila kompetencije potrebne kako bi se tranzicija iz ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u ustanovu osnovne škole uspješno obavila. Za vrijeme predškole vrlo je bitno podržavati socioemocionalni razvoj djece kako bi djeca stekla samopouzdanje i sigurnost. Okruženje u kojem se provodi program predškole treba biti pun poticaja za razvoj predčitalačkih i matematičkih vještina, fine motorike šake, tjelesnog razvoja, spoznajnog razvoja te govornog razvoja.

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju sadrži opće odredbe kojima se određuje skrb o djeci rane i predškolske dobi u ustanovama ranog i predškolskog odgoja. Državni pedagoški standard iz 2008. godine dio je Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju, pa se u većini stavaka preklapa. Postojeći Zakon i predškolskom odgoju nadopunjen je 2015. godine, pa se većina stručnjaka slaže kako ga treba nadopuniti i

uskladiti sa praktičnim radom. Sam postojeći Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju samo je potvrda da sustav ranog u predškolskog odgoja spada u sustav odgoja i obrazovanja kojeg donosi Ministarstvo znanosti i obrazovanja. Proučavajući postojeće dokumente za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, a uvažavajući i kvalitetnu praksu profesionalaca, na nama je da procijenimo u kojoj mjeri dokumenti za rani i predškolski odgoj i obrazovanje prate rad praktičara profesionalaca.

3.3. Organizacija ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

U ustanovama dječjih vrtića ostvaruju se različiti programi odgoja i obrazovanja, koji se razlikuju ovisno o ustanovi koja ih izvodi u skladu s potrebama djece i zahtjevima roditelja.

Prema Državnom pedagoškom standardu (2008), programi odgoja i obrazovanja s obzirom na trajanje mogu biti:

- Cjelodnevni program u trajanju od 7-10 sati dnevno
- Poludnevni program u trajanju od 4-6 sati dnevno
- Višednevni program u trajanju od 1-10 dana (izleti, zimovanja, ljetovanja)
- Programi u trajanju do 3 sata dnevno

Ustanove dječjih vrtića, prema potrebama roditelja donose odluku o programima odgoja i obrazovanja s obzirom na trajanje. Odluka o programima odgoja i obrazovanja tada se unosi u godišnji plan i program rada vrtića, kojeg donosi upravno vijeće vrtića.

Osim programa odgoja i obrazovanja prema trajanju, u ustanovama dječjih vrtića ostvaruju se i sljedeći programi:

- Redoviti programi njege, odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi djece predškolske dobi, koji su prilagođeni razvojnim potrebama djece te njihovim mogućnostima i sposobnostima
- Programi za djecu predškolske dobi s teškoćama u razvoju
- Programi za darovitu djecu predškolske dobi
- Programi za djecu pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina
- Programi predškole
- Programi ranog učenja stranih jezika i drugi programi umjetničkog, kulturnog, vjerskog i sportskog sadržaja

Ustanove dječjih vrtića u svoj godišnji plan i program mogu uključiti i ostale programe odgoja i obrazovanja, prema zahtjevima i potrebama roditelja i djece,

Djeca s teškoćama u razvoju također se uključuju u odgijono obrazovne skupine najčešće na poludnevne program u trajanju od 4-6 sati uz asistenta kojem je tada u opisu posla pomoći djetetu s teškoćama u razvoju. Cilj inkluzije je stvaranje ravnopravnosti u društvu i socijalizacija.

Redoviti programi njege, odgoja, obrazovanja, zdravstvene zaštite, prehrane i socijalne skrbi djece predškolske dobi, koji su prilagođeni razvojnim potrebama djece te njihovim mogućnostima i sposobnostima uključuju odgojno obrazovni rad prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj (2014).

Programi predškole obavezni su za djecu godinu dana prije polaska u školu. Oni se mogu ostvarivati u ustanovama dječjih vrtića, osnovnih škola te kao igraonice u knjižnicama te u zdravstvenim, socijalnim, kulturnim, športskim ustanovama i udrugama (Zakon o ranom i predškolskom odgoju, članak 23.,2015).

Programi ranog učenja stranih jezika i drugi programi umjetničkog, kulturnog, vjerskog i sportskog sadržaja podrazumijevaju mogućnost učenja stranih jezika koji mogu biti u organizaciji Škola stranih jezika ili u organizaciji vrtića gdje odgojitelji koji imaju svjedodžbu o završenoj b2 razini određenog stranog jezika mogu održavati satove stranog jezika kroz igru i razne poticajne i edukativne materijale. Vjerski programi mogu se ostvarivati kroz osnivanje vjerskih odgojno obrazovnih skupina gdje radi odgojitelj u vjeri, odnosno odgojitelj koji je prošao teološko katehetsko doškolovanje za vjerski odgoj djece predškolske dobi.

Ostale bitne profesije u samoj odgojno- obrazovnoj ustanovi dječjeg vrtića jesu stručni suradnici. U dječjem vrtiću prema Državnom pedagoškom standardu iz 2008. godine jesu psiholog, pedagog i stručnjak edukacijskog- rehabilitacijskog profila.

Psiholog u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja prati psihofizički razvoj djece te skrbi o njihovom psihičkom razvoju. Oni postavljaju razvojne zadaće djece te prate individualno napredak djece u njihovom razvoju. Vrlo važna uloga psihologa u dječjem vrtiću je prepoznavanje djece s posebnim potrebama tj. djecu s teškoćama u razvoju i darovitu djecu. Psiholozi također sudjeluju u programima stalnog usavršavanja odgojitelja te surađuju s lokalnom zajednicom, a sve za boljitak rada odgojno obrazovne ustanove dječjeg vrtića.

Pedagog kao stručni suradnik u dječjim vrtićima doprinosi realizaciji plana i programa dječjeg vrtića te svakodnevno surađuje s odgojiteljima tj. predlaže inovacije i sudjeluje, predlaže i pomaže odgojiteljima u ostvarivanju njihova programa stručnog usavršavanja i cjeloživotnog učenja. Pedagog itekako svojim radom doprinosi timskom radu u dječjem vrtiću.

Stručnjaci edukacijskog- rehabilitacijskog profila pomažu kod prepoznavanja, otklanjanja i ublažavanja teškoća u razvoju djece rane i predškolske dobi. On utvrđuje teškoće kod djece te o tome obavještava odgojitelje, ostale stručne suradnike i roditelje. Edukacijski rehabilitator surađuje s ustanovama socijalne skrbi i zdravstvenim ustanovama. Njihov glavni zadatak jest inkluzija djece s teškoćama u razvoju u ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

Vrlo bitan segment u organizaciji dječjeg vrtića jesu prostori sobe dnevnog boravka gdje djeca provode vrijeme u dječjem vrtiću. Prema Državnom pedagoškom standardu iz 2008. godine, za svako dijete u sobi dnevnog boravka treba biti osigurano 5m² prostora. Sobe dnevnog boravka također trebaju biti popunjene dovoljnom količinom didaktičkih materijala i poticaja kako bi djece mogla razvijati svoje kompetencije i razvojne zadaće. Zbog toga je vrlo bitno da se svaka ustanova ranog i predškolskog odgoja pridržava uvjeta postavljenih u Državnom pedagoškom standardu kako bi djeci bili dostupni adekvatni materijali, ali i okruženje za podržavanje samog razvoja. Na nama samo ostaje da se upitamo koliko se ti standardi poštuju i imaju li djeca sve što je potrebno kako bi njihov razvoj tekao u skladu s njihovom dobi.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

4.1. Sudionici i postupak istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je saznati mišljenja 10 odgojitelja o sustavu ranog i predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj te njihovo mišljenje o profesionalnom udruživanju. Intervju je vrsta komuniciranja dvoje ili više ljudi koji se izvode s određenom svrhom. U ovom radu intervju se odnosio na mišljenja odgojitelja o samom sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj. Intervju se sastojao od 5 pitanja o pozitivnim stvarima koje sustav daje, ali i drugoj krajnosti sustava. Intervju je proveden sa 10 odgojitelja, koji su odgovarali na 5 postavljenih pitanja. Osam sudionika odgojitelji su djece rane i predškolske dobi sa završenim trogodišnjim preddiplomskim studijem Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, a dvoje sudionika ima završen magisterij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Svaki intervju trajao je između 15 i 25 minuta. Odgovori su snimljeni uz pristanak sudionika. Prosječna dob sudionika bilo je 40 godina od čega je najmanja dob 26 godina, a najveća 58 godina. Od deset sudionika, njih pet ima više od 15 godina iskustva rada u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, tri sudionika ima 10 godina iskustva rada, a ostalih dvoje 5 godina. Svi sudionici dobrovoljno su pristali biti intervjuirani. Svaki od 10 sudionika nije znao kakva će im pitanja biti postavljena, na taj način uviđamo i njihovo teorijsko znanje i služenje profesionalnim rječnikom, a i samu kontinuiranost u cjeloživotnom učenju. Sudionici su bili intervjuirani individualno, bez prisutstva drugih ljudi u sobi dnevnog boravka.

4.2. Intervju

Odgovori na postavljena pitanja bili su različiti. Na prvo pitanje koje je bilo: „U kojoj mjeri je vidljivo poštivanje Državnog pedagoškog standarda i što bi se trebalo učiniti ukoliko se Državni pedagoški standard ne poštuje?“ , od 10 sudionika, njih 10 slaže se da bi kod nepoštivanja Državnog pedagoškog standarda, koji je dio Zakona o ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, trebali osnivače i odgovorne osobe snositi zakonske posljedice.

U slučaju nepoštivanja Državnog pedagoškog standarda, svakako smatram da su potrebne sankcije nadležnih jer i uz strogo poštivanje trenutnih standarda sustav je preopterećen „pucanjem“ odnosno velikog broja djece u skupinama ,nedostatkom odgojitelja i stručnih suradnika... (sudionik 2)

Od 10 sudionika, njih 9 ne prepoznaje elemente propisane Državnim pedagoškim standardom u organizaciji odgojno obrazovne ustanove. Međutim jedan navodi kako:

U ustanovi u kojoj sam zaposlena poštuje se propisani standard- broj djece u skupinama je u skladu sa standardom, zadovoljena je kvadratura potrebna za rad, broj odgojitelja te sigurnosni uvjeti u prostoru. (Sudionik 1)

Na drugo pitanje koje je bilo: „Koje su jake strane sustava ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj, a koje su slabe strane?“ mišljenja su bila podijeljena. Sudionici su procijenili kako su postojeći dokumenti odgojno obrazovnih politika kojima je reguliran rani i predškolski odgoj i obrazovanje zastarjeli i da ih treba mjenjati. No jedan od sudionika promišlja i odgovornost samih ustanova te je dodao sljedeće:

...no vrlo su važni i oni dokumenti na razini vrtića koji teoriju pretvaraju u praksu (interne odluke). (Sudionik 5)

Od njih 10, njih 5 imalo je slično mišljenje i baziralo se na istim „problemima“ sustava. Iz intervjuja se moglo iščitati da su slabe strane sustava sljedeće:

...još uvijek nedostatak kapaciteta (liste čekanja na jaslice i vrtić), materijalni uvjeti za rad, visina cijena vrtića koju financiraju roditelji, nemotivirani društveni položaj i socijalni status odgojitelja... (Sudionik 4)

Problem je u nepoštivanju članka 2 Zakona o ranom i predškolskom odgoju, tj. u nereguliranom načinu provođenja pripravničkog staža, u ogromnim razlikama s obzirom na razne dijelove Hrvatske te stavu i bogatstvu lokalne zajednice prema ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. (Sudionik 9)

...sustavno zanemarivanje Ministarstva, izuzetno loša i nekvalitetna podrška Agencije za odgoj i obrazovanje, nejednaki koeficijenti, ne definirani standardi kvalitete i oblici podrške. (Sudionik 7)

Procijenjujući svoj status, kao stručnjaka u društvu sudionici zaključuju kako se odgojitelji još uvijek smatraju osobama koje čuvaju djece. Osam od deset sudionika izrazili su nezadovoljstvo svojim statusom u društvu, dok su ostala 2 sudionika mišljenja da svoj status odgojitelji grade sami, ulaganjem u svoje cjeloživotno učenje.

Profesionalac, kvalitetan stručnjak, refleksivni praktičar, samokritičan i angažirani odgojitelj koji se oslanja na teorijsko znanje, rezultate raznih istraživanja iz domene ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, djelatelj vlastitog iskustva i primjera dobre prakse.

Moj status kao odgojitelja, u društvu uopće nije prepoznat kao status stručnjaka. Smatram da smo za to sami krivi jer sebe sami ne doživljavamo kao kvalitetne stručnjake, a s druge strane se ni ne ponašamo tako, status je slika nas samih. (Sudionik 3)

Zadnje pitanje trebalo bi ukazivati na to koliko su odgojitelji predškolske djece spremni sudjelovati u promjenama odgojno obrazovne politike koja regulira sustav ranog i predškolskog odgoja, ali i unaprjeđivati status odgojitelja kao stručnjaka u društvu. Stoga je pitanje bilo usmjereno ka prepoznavanju uloge profesionalnog udruživanja kao aktera promjena i vlastite aktivnosti u istom. Dvoje sudionika od njih 10 uopće nije upoznato s profesionalnim udruživanjem odgojitelja. Ostalih 8 članovi su udruge odgojitelja i redovito prate rad udruga i sudjeluje u stručnim usavršavanjima u organizaciji udruga. Također, 8 sudionika članovi su Sindikata radnika u predškolskom odgoju i obrazovanju u Hrvatskoj.

Smatram da se jako dobro možemo udružiti i organizirati preko Sindikata koji imaju ulogu podizanja digniteta struke i kvalitete provođenja ranog i predškolskog odgoja... (sudionik 3)

5. ZAKLJUČAK

Odgojitelji su kao stručnjaci u svojoj profesiji još uvijek nedovoljno cijenjeni. Većina njih još su uvijek samo osobe kojima roditelji ostavljaju djecu na čuvanju, a ne profesionalci koji provode odgojno- obrazovni rad s djecom te zajedno s roditeljima razvijaju njihove kompetencije i sudjeluju u podržavanju razvojnih zadaća. U današnje vrijeme susreću se s mnogo problema poput nedovoljnog pridržavanja dokumenata Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koji su također i zastarijeli.

Dokumente za Rani i predškolski odgoj i obrazovanje potrebno je mjenjati i prilagoditi ih potrebama djece, a isto tako i uključiti nadležne da se ti dokumenti i počnu poštovati. Svakako velik dio posla u profesiji pada na teret odgojitelja, ali zajedničkim strukovnim udruživanjem, teorijskim i praktičnim znanjima, podršku nadležnih i roditelja, odgojiteljska profesija može biti cijenjena.

Mišljenja odgojitelja o sustavu ranog i predškolskog odgoja u Republici Hrvatskoj su podijeljena, uvelike o tome ovisi i lokacija u kojoj odgojitelj provodi odgojno obrazovni rad te u kojoj je mjeri lokalna zajednica uključena u sam rad ustanove i podržava rad ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.

6. LITERATURA

Domović, V. (2001). Učiteljska profesija i profesionalni indetitet učitelja. U: V. Vizek-Vidović (ur.) *učitelji i njihovi mentori* (str.11-37). Zagreb:IDIZ.

Državni pedagoški standard (2008.), Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Fatović, M. (2016.) Profesija i profesionalni razvoj odgojitelja. *Školski vijesnik*, 65 (4). 623-638

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014.). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.

Mendeš, B. (2018.). *Profesionalno obrazovanje odgojitelja predškolske djece*. Zagreb: Golden Marketing - Tehnička knjiga

Šagut, M. (2006.). *Odgojitelj kao refleksivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.

Tankersley, D., Brajković, S., Handžar, S., Rimikiene, R., Sabaliauskiene, R., Trikić, Z., Vonta, T. (2012.). *Teorija u praksi, priručnik za profesionalni razvoj odgojitelja*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.

Višnjić Jevtić, A. (2011.). Etički kodeks odgojitelja – korak ka profesionalizaciji odgojiteljskog zvanja. U: A. Jurčević Lozančić, S. Opić (ur.) *Škola, odgoj i učenje za budućnost* (str. 443 – 453). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (2013.). Narodne novine 94/13

Mrežne stranice:

Agencija za odgoj i obrazovanje, <https://www.azoo.hr>, pristupljeno 26.06.2021.

European Commission, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018SC0014> , pristupljeno 29.05.2021.

Narodne novine, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_09_107_2081.html , pristupljeno 28.06.2021.

Teološko- katehetsko doškovanje za vjerski odgoj djece predškolske dobi, <https://www.kbf.unizg.hr/teolosko-katehetsko-doskolovanje-za-vjerski-odgoj-djece-predskolske-dobi/> , pristupljeno 23.06.2021.

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, <https://www.ufzg.unizg.hr/> , pristupljeno 29.05.2021.

ŽIVOTOPIS PRISTUPNIKA

Zovem se Jana Grabar. Rođena sam 11.07.1996. godine u Čakovcu. Pohađala sam osnovnu školu Kuršanec. Nakon završenog osnovne škole upisala sam Gimnaziju Josipa Slavenskog u Čakovcu. Po završetku srednje škole upisala sam preddiplomski sveučilišni studij Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu Zagreb, odsjek u Čakovcu, kako bi stekla određena praktična i teoretska znanja koja su potrebna u zanimanju odgojitelja djece rane i predškolske dobi.

IZJAVA

o samostalnoj izradi rada

Izjavljujem da sam ja Jana Grabar, rođena 11.07.1996. godine u Čakovcu, student Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, odsjek Čakovec (matični broj: i/18/2018.) samostalno napisala završni rad na temu Mišljenje odgojitelja o sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj uz stručno vodstvo mentora u akademskoj godini 2020./2021.